

Име

Държавно лесничество "Якоруда", административно се числи към РУГ Благоевград. ЛУП 1993 година, ревизионен период 1982-1991 година

Местонахождение

Държавно лесничество "Якоруда" се намира в Югозападна България, Софийска област, като на север и северозапад граничи през високопланинските пасища на Рила с държавните лесничества "Самоков", "Боровец" и "Костенец", на изток с държавно лесничество "Белово" и учебно-опитно горско и ловно стопанство "Юндола", на юг с ДЛ "Елешница" и на запад с ДЛ "Белица".

Територията на лесничеството обхваща следните кметства на **община Якоруда**: град Якоруда и селата Юруково, Черна Места, Смолево, Аврамово, Конарско, Бунцево и Бел камен.

Географско положение

Държавно лесничество "Якоруда" е съставено от два големи горски комплекса, разделени от река Места. Единият е разположен по южните и югоизточните склонове на източния дял на Рила, а другият обхваща част от Белишко-Виденишкия дял на Западните Родопи. Горските масиви в Рилския комплекс са оградени в горната си част от високопланински пасища и клекови формации. Родопските гори са разпокъсани от работни земи и пасища на по-големи и по-малки комплекси.

Лесничеството има форма на неправилен четириъгълник с дължина от север на юг около 21 км и ширина от изток на запад около 19 км.

Релеф

Релефът на лесничеството е много разнообразен, но може да се определи най-общо като алпийски, високопланински и планински.

Рилската част на лесничеството е по-висока и при нея ясно са оформени алпийския и високопланинския релеф. Клековата зона и скалните участъци, поляни, езера и високопланински пасища над нея имат алпийски характер. Горските масиви са разположени на терени със значителна разлика в надморските височини от 850 до 2500 м н.в. Най-високата точка се намира под връх Манчо в отдел 389-1 – 2773 м н.в., а най-ниската до ж.п. линията на границата с ДЛ "Белица" в отдел 328-в – 850 м н.в. Средната надморска височина на дървопроизводителната площ в Рилския район е 1600 м н.в.

Родопската част на територията на лесничеството се характеризира с голямо разнообразие на релефа. Комплексите от горско-дървесна растителност заемат предимно склоновете на Родопския дял, като са разделени от работни земи, пасища и махали, а надморските им височини варират от 800 до 1700 м н.в. Най-високата точка от горския фонд в този район се намира под връх Велийца в отдел 259-и – 1700 м н.в., а най-ниската при с. Дагоново до река Места в отдел 327-1 – 800 м н.в. Средната надморска височина на дървопроизводителната площ в Родопската част на лесничеството е 1200 м н.в.

Таблица № 1

за разпределението на дървопроизводителната площ според наклона на терена

Степен на наклона	Площ в хектари	%
равно (0-4)	10,9	0,1
полегато (5-10)	379,6	1,8
наклонено (11-20)	5637,4	27,5
стръмно (21-30)	11457,1	55,8
мн.стръмно (над 31)	3031,5	14,8
Общо:	20506,5	100,0

Хидроложки условия

Територията на ДЛ "Якоруда" обхваща водосборите на реките Бяла и Черна Места, които над град Якоруда се събират и образуват река Места. В Рило-Родопския масив колебанията на речния отток са много разнообразни, поради големите разлики в хидроложките условия в планините. В басейна на Рила юнският отток е най-голям, а в Западните Родопи се колебае в периода май-юни, което се дължи на пролетното

стояване на снеговете. Река Места и по-големите ѝ притоци са със сравнително постоянен дебит, като най-пълноводния им период обхваща месеците от април до юни. Водите намаляват през засушливите летни месеци август и септември. По-големи водни течения са: Места, Бяла Места, Черна Места, Рополица, Дженем дере, Даутица, Софан дере, Дрещенец, Якорущица и Конарска река.

Геоложки строеж

Източният дял на Рила и Белишко-Виденишкият дял на Западни Родопи, върху които е разположено лесничейството, са стари планински масиви. В генетично отношение Рила е масивен тип планина, характеризиращ се с централно ядро, съставено от палеозойски гранити. Единично на граничното било с ДЛ "Белица" в гранитния масив е внедрена варовикова туфа. Родопската планинска система е възникнала в границите на стар срединен масив, изграден от допалеозойски метаморфни скали и палеозойски гранити. Белишко-Виденишкият дял на Западни Родопи, на който е разположена част от площта на лесничейството, е съставен основно от гранитни масиви, като на места ограничено излизат на повърхността варовикови жили.

Климатични условия

Според класификационната схема на Събев и Станев (Климатични райони на България и техният климат, 1963), територията на ДЛ "Якоруда" се намира в Континентално-Средиземноморска климатична област – Южнобългарска климатична подобласт и обхваща два климатични района:

1. Климатичен район на долината на река Места – обхваща райони с надморска височина до 1000 м;
2. Планински климатичен район:
 - Среднопланинска част - обхваща райони с надморска височина от 1000 до 2000 м;
 - Високопланинска част - обхваща райони с надморска височина над 2000 м.

В климатичния район на долината на река Места климатичните условия са се формирали под влияние както на нахлуващия от юг средиземноморски въздух, така и под влияние на сравнително високата надморска височина и заобикалящите планински единици. Зимата е студена и сравнително често падат валежи, характерна особеност е образуването и задържането на температурни инверсии. Средната януарска температура е около $-2,0^{\circ}\text{C}$. Лятото е слънчево, сухо и топло, със средна юлска температура $22,0^{\circ}\text{C}$. Вегетационният период на горската растителност за този район е около 5 месеца.

Среднопланинската част на планинския климатичен район се отличава със студена и значително по-дълга зима – средната температура за януари е около $-3,0^{\circ}\text{C}$. Снежната покривка е устойчива. Лятото е късо и хладно – средната температура през месец юли е около $14,5^{\circ}\text{C}$. Вегетационният период за района е около 4 месеца.

Голямата надморска височина във високопланинската част на планинския климатичен район оказва най-силно влияние върху климата. Той се отличава с по-ниски температури, със значително по-големи валежи, по-силни ветрове и много по-устойчива и дебела снежна покривка. Вегетационният период продължава около 2,5 месеца.

Данни за температурата на въздуха и за количеството на валежите са представени съответно в *Таблица № 2* и *Таблица № 3*.

Таблица № 2
за температурата на въздуха

Климатичен район с надморска височина в метри	Средна годишна температура	Средна годишна абсолютна минимална	Средна годишна абсолютна максимална
Климатичен район на долината на река Места (800-1000 м н.в.)	3,9 / 8,7	-23,5 / -26,4	31,8 / 36,5
Планински климатичен район: Среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	3,1 / 5,5	-23,5 / -29,6	26,0 / 33,0
Високопланинска част (2000-2500 м н.в.)	2,9 / 3,5	-30,0	22,0 / 25,4

Таблица № 3
за количеството на валежите

Климатичен район с надморска височина в метри	Сума валежи годишно в мм	Месец с максимална валежна сума	Месец с минимална валежна сума
Климатичен район на долината на река Места (800-1000 м н.в.)	620 - 939	VII, XII	VIII, IX
Планински климатичен район: Среднопланинска част (1000-2000 м н.в.)	947 – 1034	V, VI	II, VIII, IX
Високопланинска част (2000-2500 м н.в.)	1030 – над 1050	VI	II, IX, XII

Почви

Държавно лесничество “Якоруда” не се отличава с широко почвено разнообразие, въпреки големия диапазон на надморските височини, поради еднородните почвообразуващи скали. Срещат се два основни почвени типа – кафяви горски и планинско-горски тъмноцветни почви. Кафявите горски почви са представени от трите си подтипа – тъмни, преходни и светли. Единично в субалпийската част на Рила се срещат и планинско-ливадни почви (198,8 ха).

Таблица № 4
за разпределението на дървопроизводителната площ по почвени типове

Типове горски почви	Площ в ха	%
кафява горска тъмна	2811,3	13,7
кафява горска преходна	11839,9	57,7
кафява горска светла	1119,1	5,5
планинско-горска тъмноцветна	4736,2	23,1
Всичко:	20506,5	100,0

Ерозионни процеси са се развили в една или друга степен върху площ от 366,3 ха, което представлява около 1,6% от площта на лесничеството.

Растителност

Според класификационната схема на типовете горски месторастения, територията на ДЛ “Якоруда” попада в Тракийската област и обхваща две подобласти – Рила и Западни Родопи. Във вертикално отношение горските масиви са разположени в два пояса със съответните им подпояси, а именно:

Т.ІІ. – Среден планински пояс на горите от бук и иглолистни

Дървесният вид, който дава облика на горите на ДЛ “Якоруда”, е белият бор. В този пояс той заема 50,2% от залесената площ, следван от смърча – 20,5% и бука – 11,4%. По подпояси разпределението на дървесни видове е неравномерно, като с повишаване на надморската височина, зимния дъб и бука се изместват от иглолистни дървесни видове.

Т.ІІ.1 – Подпояс на нископланинските гори от горун, бук и ела

Естествената растителност е представена предимно от семенни и издънкови насаждения от бук и зимен дъб, с участие в състава единично или с по 1-2 десети на други дървесни видове като габър, клен, мъждрян, трепетлика и други. Горуновите насаждения са предимно издънкови, смесени с габър, клен, бук и единично мъждрян. На много места под склопа им се е настанил подлес от леска, дрян и други храсти. Единично се срещат естествени насаждения от трепетлика. От иглолистните дървесни видове се срещат бялборови насаждения, под склопа на които са се появили отново бук и зимен дъб.

Основният дървесен вид, от който са създадени културите в този подпояс, е белият бор, на места смесен с бреза, сребролистна липа и издънки от зимен дъб или бук. Покрай ж.п. линията са създадени акациеви култури. На места са създавани култури както от бял бор, така и от смърч на типично букови месторастения, които са заглушени и в момента са останали по 2-3 десети иглолистни сред бука.

T.II.2 – Подпояс на среднопланинските гори от бук, ела и смърч

Бялборовите насаждения са преобладаващи за този подпояс. Под склопа на голяма част от тях има оформен естествен или изкуствено внесен подрост от смърч и по-рядко бук или ела. На по-голяма надморска височина в състава на насажденията се появява и бялата мура. В този подпояс голям дял се пада и на буковите насаждения. Единично в състава им се срещат ела, смърч, бял бор, явор и трепетлика. Единично има и чисти насаждения от трепетлика и елша. Подлесът е най-вече от леска и смрика. В ниските части на подпояса са се развили горунови насаждения, смесени с бук, габър, мъждрян или трепетлика.

Създадените култури са от бял бор, смърч и ела, като на по-големи надморски височини е внасяна и бяла мура. Бялборовите култури са предимно чисти, по-рядко смесени с бреза или издънков бук. Смърчът и елата също се срещат в чисти култури, но по-често участват в смесени култури с бял бор, лиственица, зелена дуглазка, бук, ива и други. Широколистните култури имат съвсем ограничено разпространение и са съставени главно от бреза.

T.II.3 – Подпояс на горнопланинските смърчови гори

Естествените насаждения са предимно смесени от смърч, бял бор и бяла мура. Често в състава им има единично бук, ела и ива. На места са се формирали и чисти насаждения от бял бор или смърч. Ограничено се среща и ела. Храстовата растителност под склопа на гората е предимно от смрика.

Създадените култури са смесени от смърч, бяла мура, ела и бял бор, като с увеличаване на надморската височина е наблегнато на бялата мура.

T.III. – Високопланински пояс

Доминиращ дървесен вид в този пояс е смърча, който в повечето случаи е смесен с бял бор и бяла мура, като в горния подпояс се измества от клековите формации.

T.III.1 – Подпояс на високопланинските гори от субалпийски смърч и мура

Преобладават чистите насаждения от смърч, на места смесени с бяла мура и чистите бялборови насаждения. По-рядко в състава влизат и белия бор и ивата. Появява се и клека, главно като подлес в бялмуровите насаждения, но на места образува и самостоятелни клекови формации, смесени до голяма степен със смрика.

Създадените култури са предимно от бяла мура, в повечето случаи смесена със смърч.

T.III.2 – Подпояс на субалпийските формации от единични дървета, клек и хресталаци

Растителността в този подпояс е главно от клек и храстови формации – предимно смрика. Срещат се единични дървета или малки групи от бяла мура.

Таблица № 5

Разпределение на площта по дървесни видове

Дървесни видове	Сегашен състав		Бъдещ състав	
	Залесена площ в ха	в %	Залесена площ в ха	в %
Бял бор	9343,6	45,9	8656,7	42,6
Смърч	4570,4	22,5	5148,0	25,3
Черен бор	47,1	0,2	33,2	0,2
Ела	717,0	3,5	812,6	4,0
Бяла мура	220,1	1,1	297,6	1,5
Лиственица	5,5	-	5,8	-
Зелена дуглазка	10,8	0,1	14,4	0,1
Клек	1728,0	8,5	1708,3	8,4

Дървесни видове	Сегашен състав		Бъдещ състав	
	Залесена площ в ха	в %	Залесена площ в ха	в %
Бук	1758,8	8,7	2052,8	10,1
Зимен дъб	1630,6	8,0	1369,9	6,7
Габър	21,1	0,1	17,3	0,1
Трепетлика	212,8	1,0	139,2	0,7
Явор	2,9	-	7,3	-
Бреза	15,7	0,1	25,0	0,1
Мъждрян	11,4	0,1	7,4	-
Акация	28,4	0,1	24,1	0,1
Елша	9,8	0,1	5,6	-
Ива	3,7	-	2,8	-
Клен	0,9	-	0,5	-
Едрolistна липа	0,3	-	1,6	-
Сребролистна липа	-	-	9,0	0,1
Офика	2,8	-	2,8	-
Череша	1,0	-	1,3	-
Планински ясен	-	-	1,1	-
тп Regenegata	0,7	-	-	-
ВСИЧКО	20344,3	100,0	20344,3	100,0

Характеристика на горския фонд

Общата площ на държавно лесничество "Якоруда" е 22305,0 ха. Общата площ на предоставените през ревизионния период горски площи, но без да се изключват от горския фонд, е 187,1 ха. На земи извън горски фонд (ССФ) са създадени 530,1 ха гори, за които има отделен лесоустройствен проект.

Залесената площ на лесничеството обхваща 18616,3 ха естествени насаждения и култури и 1728,0 ха, заети от клекови формации. От незалесената дървопроизводителна площ 87,6 ха (0,4%) заемат невъзобновените сечища и пожарища, а 74,6 ха (0,3%) са голини. Общо дървопроизводителната площ възлиза на 18778,5 ха, което е 84,2% от общата площ. Недървопроизводителната площ е 1798,5 ха или 8,1%. Една част от нея – поляни, разсадници и други може да се използва за различни странични ползвания, друга част се явява технологически необходима за производствения процес – шосета, пътища, временни складове, просеки и т.н., а една част е неизползваема за горскостопанска дейност – нелесопригодни площи и голини, сипеи, скали и други.

Таблица № 6

Разпределение на общата площ по вид на земите

Вид на земите	Площ в ха	%
Залесена площ	20344,3	91,2
Незалесена дървопроизводителна площ	162,2	0,7
Недървопроизводителна площ	1798,5	8,1
Горски пасища	-	-
ОБЩО:	22305,0	100,0

Таблица № 7

Разпределение на общата/залесената площ по вид на горите

Вид на горите	Площ в ха	%
Иглолистни	18920,7 / 17041,8	84,8 / 83,8
Широколистни високостъблени	1363,7 / 1339,7	6,0 / 6,6
За реконструкция	320,7 / 285,5	1,4 / 1,4
Издънкови за прерастване	797,2 / 793,9	3,8 / 3,9
Издънкови за превръщане	902,7 / 883,4	4,0 / 4,3
Нискостъблени	-	-
ВСИЧКО:	22305,0 / 20344,3	100,0

Разпределението на горите и голите горски площи по групи гори и функции е дадено в Таблица № 8.

Таблица № 8
Разпределение на общата площ по групи гори и функции

Групи гори	Иглолистни		Широколистни		Всичко	
	обща площ	залесена	обща площ	залесена	обща площ	залесена
ДС Функции	12422,8	11971,5	3128,6	3085,1	15551,4	15056,6
Защитни	472,5	422,1	75,2	36,9	547,7	459,0
Рекреационни	503,7	481,5	67,5	67,5	571,2	549,0
Защитени	5143,0	3814,1	50,7	50,7	5193,7	3864,8
Други	378,7	352,6	62,3	62,3	441,0	414,9
Общо ЗРЗТ	6497,9	5070,3	255,7	217,4	6753,6	5287,7
Общо ДСФ+ЗРЗТ	18920,7	17041,8	3384,3	3302,5	22305,0	20344,3
Горски пасища	-	-	-	-	-	-
ОБЩО	18920,7	17041,8	3384,3	3302,5	22305,0	20344,3

В лесоустройствения проект от 1981 година е предвидено за период от 10 години годишно ползване в размер на 34396 куб. м стояща маса, от което 22815 куб. м от главни сечи и 11581 куб. м от отгледни и санитарни сечи. Общо за целия ревизионен период са отсечени 404249 куб. м (средно годишно по 40425 куб. м) или 17,5% над предвиденото по ЛУП. Веднага трябва да се отбележи, че 38% от добива е от суха и паднала маса, непредвидена по ЛУП. От главни сечи са добити 182998 куб. м или 80,2% от предвиденото, а от отгледни и санитарни сечи са добити 67748 куб.м или 58,5% от предвиденото.

Санитарно състояние на гората

Санитарното състояние на горите в ДЛ "Якоруда" е сравнително добро, като се изключат насажденията от зимен дъб, чието състояние не е много добро. Повреди са установени на 15,8% от залесената площ. Най-пострадали са горуните насаждения – 92,0% от тях са заболели от трахеомикоза, като около 8% са силно повредени или изцяло загинали. Голям е процентът на повреди при бялмуровите насаждения – 26,6%, поради неблагоприятни климатични условия. Голяма част от буквите дървостои (около 18,5%) суховършат в една или друга степен. На места, поради високите температури и засушавания през последното десетилетие, силно са започнали да суховършат и еловите дървостои. Белият бор се оказва най-приспособен към растежните условия в лесничеството. Повредите при него са предимно механични и не надвишават 5,8%.

Странични ползвания

Конкретни данни за пашата на добитък в горите не се намериха в архива на лесничеството. При разрешена за паша площ 11303,9 ха е използвана около половината. При разрешен брой едър добитък 7574 глави, годишно са пускани под 2000, като в последните години леко се увеличава бройката. Подобно е положението и с дребния добитък.

Таблица № 9
За страничните ползвания

Странични ползвания	Мярка	Предвидено по ЛУП	Реализирано общо
Паша - площ	хектари	11303,9	5652
Едър добитък	брой	7574	2000
Дребен добитък	брой	45216	11937
Сено	тона	700	907
Смола	тона	110	58
Вършина	тона	-	3248
Елхи	брой	-	6554
Детайли	куб. м	-	5836
Палети	куб. м	-	322

Като странични ползвания са отчетени и добива на новогодишни елхи и вършина, както и производството на дърводелския цех към лесничеството.

Лечебни растения

Няма данни.

Видове от “Червена книга на НР България” и защитени от закона

Няма данни.

Лов и риболов

За лова и риболова на територията на ДЛ “Якоруда” е изработен ловоустройствен проект, подвързан в отделен том и представляващ неразделна част от настоящия проект.

Защитени територии

На територията на държавното лесничество се намират следните защитени обекти:

Национален парк “Рила”, обявен със заповед № 114/24.02.1992 на МОС, част от парка с площ 5084,8 ха.

Историческо място “Баненска река”, обявено със заповед № 357/09.02.1973 на МГОПС, с обща площ 35,6 ха.

Историческо място “Червеният площад”, обявено със заповед № 3718/28.08.1975 на МГОПС, с обща площ 5,0 ха.

Историческо място “Банчовица”, обявено със заповед № 357/09.02.1973 на МГОПС, с обща площ 0,5 ха.

Природна забележителност “Братята”, обявена със заповед № 521/20.05.1985 на КОПС, с обща площ 0,2 ха.

Природна забележителност “Белаците”, обявена със заповед № 521/20.05.1985 на КОПС, с обща площ 0,2 ха.

Природна забележителност “Чесна”, обявена със заповед № 521/20.05.1985 на КОПС, с обща площ 10,0 ха.